

בענין תשעה באב שנדחה ועוד - שיעור 917

I. הפוסקים דנו אם בשנה זו נקבע יום "י" באב מלכתחילה ליום התענית או אינו אלא תשלומין ליום ט' באב וחקירה זו נוגעת לכמה פרטים (c) אם יש לנהוג בשבת מנהגי אבלות בדברים שבצנעה (א) אם השבוע שחל בו ט' באב נחשב שחל בו ט' באב או כשבוע שלפני ט' באב וגם (ב) קטן שהגדיל ביום י' באב אם צריך להתענות ואבאר

II. דיני ט' באב שנדחה

- (א) מותר לגזור צפרניים בערב שבת ח' מנחם אב אף אחר הצהרים (מ"ב תקנ"ח - כ)
- (ב) נוהגים ללבוש בגדי שבת (מ"ב ו) בשבת זו
- (ג) מותר לשיר בשבת שלום עליכם ושאר זמירות שבת (ספר ט' באב שחל בשבת פרק ו - אות ד)
- (ד) בשר ויין ודברי תורה ולטייל מותר (ש"ע) ולהגר"א אף תשמיש המטה מותר ודלא כהרמ"א (תקנ"ד - י"ט) ועוד פוסקים והט"ז (תקנ"ג - ז) תמה על הרמ"א כיון שאין איסור בשר ויין למה נחמיר עליו שלא ילמד ויש מחמיר בת"ת אחר חצות ואבאר
- (ה) מותר לחזור הפרשה בט' באב (רמ"א תקנ"ז - ד) שזה כסדר היום וי"ח ואבאר
- (ו) סעודת שלישיית מותר לאכול בשר ולשתות יין ולהעלות על השולחן מאכלים אפילו כסעודת שלמה בעת מלכותו (אג"מ ד - קי"ז) וצריך לסיים את הסעודה לפני שקיעת החמה (תקנ"ז - י)
- (ז) אין להכין לפני צאת השבת את ספר הקינות ואיכה אלא אם כן לומד בהם קצת ביום (פרק ו - אות ל"ד)
- (ח) טוב לומר ברוך המבדיל בין קודש לחול קודם התפילה אע"פ שיאמר אתה חוננתנו (מ"ב ל"ד - ח, ל"ט - ל"ה)
- (ט) יש להזכיר לנשים שאינן הולכות לבית הכנסת שיברכו בורא מאורי האש כשיטת האג"מ ודלא כהבה"ל ואבאר
- (י) בעל ברית מתפלל מנחה בעוד היום גדול ואינו משלים תעניתו לפי שיו"ט שלו הוא (תקנ"ט - ט)
- (יא) וכן בחולי קצת ומעוברת שיש מיחוש קצת מותרים לאכול בה"ל (שס) ולכאורה ה"ה מינקת וכ"ש יולדת בתוך שלושים (ד"ע)
- (יב) יש שהסתפק אם חולה האוכל בט' באב חייב לאכול סעודת מלוה מלכה (פרק ט - אות ט)
- (יג) מה עדיף לקחת תרופות בשבת או ליל ט' באב ותלוי בהמצב ואבאר
- (יד) אף שכתב המחבר דיכול לאכול כסעודת שלמה המלך מ"מ ישב בדאבון נפש ושלא ינהג בשמחה וצריך להפסיק סעודה שלישיית קודם השקיעה (מ"ב תקנ"ז - י) אמנם עיין באג"מ (ד - קי"ז) שכתב כיון דזמירות שהוא ענין כבוד שבת אף שאין רגיל בכל שבת אין לאסור
- (טו) יש מאחרין להתפלל במוצאי שבת זו ואחר שיגיע צאת הכוכבים יאמר המבדיל בין קודש לחול בלא שם ומלכות ויסור המנעלים מרגליו וילבש בגדי חול ואח"כ הולכים למעריב בבגדי ט' באב וכן נהג החזו"א ועיין במועדים וזמנים (ז - רנ"ו) ודלא כהרמ"א (תקנ"ג - ז) ואבאר
- (טז) האיסור של ישיבה על גבי קרקע ואמירת שלום אינם נוהגים לכו"ע רק משתחשך דהוי קל וחומר מנעילת הסנדל (שש"כ ז - ס"ז הערה פ"ח)
- (יז) נשים שלא יתפללו מעריב יזהרו שלא לעשות שום מלאכה עד שתאמרו ברוך המבדיל בין קודש לחול
- (יח) חולה שצריך לאכול בט' באב קודם שיאכל צריך להבדיל וכן יולדת צריכה הבדלה וחולה המבדיל יכול להוציא את כל בני ביתו בהבדלה זו (שע"ת תקנ"ו - ח בשם הברכי יוסף) וטוב שיתן לשתות מיין לקטן שהגיע לחינוך ואם אין קטן ישתה החולה מן היין כשיעור ולא יותר (שש"כ ז - ס"ז - מ"ו)
- (יט) קטנים שאוכלים בת"ב אין צריכין להבדיל קודם ועיין בספר ת"ב שחל בשבת (דף קנ"ז) כמו שמצינו שמותר להאכיל את הקטן לפני קידוש (מג"א רס"ט - ח)

כ) המבדיל ואח"כ אכל הסעודה - עיין במ"ב (ל"ט - כ"ו) ובמ"ב (קט"ד - ט"ו) דיש מחלוקת אם צריך לברך ברכה מעין שלוש על היין וכתב שודאי יש לפסוק ספק ברכות להקל ופטור מברכה אחרונה כדעה הראשונה (נסימן ל"ט - ז) ועיין בבה"ל (קט"ד - ו ד"ה וכן פוטרת) לענין קידוש שלא לשתות רק כמלא לוגמיו ואין צריך ברכה אחרונה מ"מ הנכון שיכוין בבהמ"ז לפטור היין של קידוש

III. עוד דיני ט' באב

- א) המזיע ביותר מותר להשתמש ב' deodorant דהוי כמו סיכה לרפואה (בשם האג"מ מרב אהרן פעלדער)
- ב) אין להתיר הדחת כלים כל היום וראייה (תקנ"ד - י"ג) דההולך לשמור פירותיו עובר במים אבל בחזרה אסור (ס"ז)
- ג) ללבוש מנעלים שאינם של עור שיש בו רק חתיכת עור ורק לנוי מותר (בשם האג"מ)
- ד) במקום צער יש להתיר רחיצת הפה במים בכל תענית ציבור רק שיזהר ביותר לכפוף ראשו ופיו למטה שלא יבא לגרונו ורק ביום כפורים יש להחמיר (מ"ב תקס"ז - י"ח בשם הח"א והא"ר) וכן נהג המהרי"ל
- ה) וצ"ע אם מותר לנסוע ממחנת הקיץ או לתוכו דהוי כמסיח דעתו מהאבילות ומי שנוסע באוטובוס מותר לשבת אפילו קודם חצות (נטעי גבריאל ס"ח - ט)
- ו) אין לאסור ליקח הפילן בלא מים שהוא שלא כדרך אכילה ודבר שאינו ראוי לאכילה שהוא רק מדרבנן (לחולה שאין בו סכנה) ובמים מר ג"כ יכול להתיר בשעת הדחק (אג"מ ד - ב"ס)
- ז) תינוק אפילו בשנת י"ב אין מדקדקין בזה"ז להתענות משום דירדה חולשה לעולם אא"כ ידוע שהוא ברי וזה ביום הכפורים וכ"ש בט"ב (מ"ב תרט"ז - ט)
- ח) מינקת ומעוברת מתענות כיום הכפורים אבל יולדת בתוך ל' המיקל לא הפסיד וכן חולה שאין בו סכנה אין מתענה ודעת המ"ב (תקנ"ד - י"ד) דמתענה תענית שעות ודלא כהערה"ש

IV. פסקי רב שלמה זלמן אויערבאך מספר הליכות שלמה (פרק ט"ו)

- א) הלומדים בערב ת"ב אחר חצות רק בדברים הרעים מ"מ מותר ללמדם בעיון כמו בשאר השנה שלא ככתשעה באב ואפילו בט"ב שאסרו הוא רק להעמיק בדברי תורה יותר מכך אבל ללמוד בהבנה מותר (דף ת"ל)
- ב) מנעלים שאינם של עור אם הם נוחים ביותר יש מקום להחמיר שלא לילך בהם
- ג) בנסיעה בבוס אם אין המקום דחוק וכדומה ויש אפשרות לעמוד ראוי לדקדק בכך אבל א"צ להמנע מנסיעה כאשר אין אפשרות לעמוד
- ד) תהילים אין אומרים בת"ב מלבד מי שרגיל לומר בכל יום כמה פרקי תהילים דעכ"פ הוי קצת כתלמוד תורה אבל ערב ת"ב מותר
- ה) המעוברת מתענות בת"ב אולם אם קשה או שמרגשת חולשה מעט יותר מן הרגיל תאכל ותשתה כצרכה אבל בסוף החודש להריון לא היקל הגרש"ז אבל כשיש שינוי בהרגשתה תאכל ותשתה כפי הצורך ואינה צריכה לדקדק בשיעורים וכן הדין במניקות
- ו) חולה הזקוק לבלוע גלולה לרפואה ואינו יכול לכולעה ללא לגימת מים מותר לו לשתות מעט מים כפי צורך הבליעה ואינו צריך לפגום טעם המים דלא כביום הכיפורים (דף תנ"ב)
- ז) חולה השוכב בביתו וכן מעוברת ומניקות באופן שמותרות לאכול אינם צריכים להתענות עד חצות אף אם לא יזיק לו הדבר (דף תנ"ב)
- ח) קטן וחולה האוכלים פת בת"ב נוטלים ידיהם עד הפרק היד כדין נטילה בשאר ימות השנה וצריכים לומר נחם קודם ובנה ירושלים
- ט) חולה הצריך לאכול בת"ב גם הוא אינו מניח טלית ותפילין בשחרית ומ"מ אם בא לאכול לאחר חצות יקדים ויניח תפילין ולתפלת מנחה יניח שנית (דף תנ"ב)